

Byggrummet och Dockvrån

- en studie ur ett genusperspektiv av barns lek på förskola och i
förskoleklass

Elin Magnusson 890421-2464

Malin Öster 890428-2426

Huvudexaminator: Anders Nelson

Med examinatorer: Lotta Fritzdorf och Kristina Holmberg

Handledare: Ove Svensson och Emilia Aldrin

Abstrakt

Enligt Lpfö98 ska pedagogerna på förskolan motverka traditionella könsroller och könsmönster. Syftet med vårt forskningsarbete är att studera hur pojkar och flickor leker i förskolan, utifrån hur verksamhetens rum är upplagda, namn på rummen samt vad det finns för material i dem. Förskolans lekrum är oftast uppdelade i "*Dockis*" och "*Byggrum*" samt andra rum där namnen skiljer sig en aning mer. Det är främst "*Dockis*" och "*Byggrum*" som är traditionellt könsbundna, eftersom att namnet säger vad det finns för material i rummen och därmed främst riktar sig till pojkar respektive flickor.

Undersökningen som har en kvalitativ ansats genomfördes på fyra förskolor och två förskoleklasser med kvalitativa metoder i form av intervjuer med personalen och med observationer av barnens fria lek. Uppmärksamheten var utifrån ett genusperspektiv inriktad på att undersöka hur pojkar respektive flickor väljer att leka och hur leken påverkades av rummet, dess funktion och benämning, av dess utformning och tillgång till lekmaterial.

Vi fann att det faktiskt fanns en tydlig uppdelning av barnen beroende på vad de traditionella könsmönsterna säger, och detta kommer att bero på precis som vi trodde både lekrummens namn, dess utformning, tillgången till lekmaterial samt hur flickor och pojkar väljer att leka. Vi fann även att genus är ett begrepp som sitter mer i oss vuxnas huvud än vad det gör hos barnen, och det var väldigt intressant.

Nyckelord: Flickor, Fri lek, Genus, Pedagoger, Pojkar.

Förord

Genus är ett begrepp som alltid kommer att vara aktuellt i vårt samhälle, det kan aldrig bli så att man har ”jobbar klart” med genus. För barn börjar samhället redan i låga åldrar försöka forma dem till antingen flicka eller pojke. Det blir vårt ansvar i förskolorna samt i skolorna att jobba för att båda könen är lika mycket värda, att de skall ha samma regler och samma rätt. En av de tidigaste sakerna vi kan börja jobba med är leken. Hur väljer barn att leka utifrån vad som anses vara pojktigt/flickigt? Blir det ofrivilligt att vi sätter ut olika regler för pojkar och flickor? Är det okej för de barnen som vill leka över könsgränserna, eller händer det ens fortfarande? Vi har valt att undersöka detta för att sedan vara väl förberedda på hur det ser ut nu när det är dags för oss att gå ut i arbetslivet.

Vi vill tacka de fyra förskolor samt de två förskoleklasserna för att ni tog emot oss så varmt. Tack för er ärlighet och för att ni tog er tid att visa oss hur ni har det.

Tack även till våra handledare och vår handledargrupp för att ni hjälpt och stöttat oss under arbetets gång.

Nu är det inte långt kvar tills det är dags för oss att gå ut och arbeta på verksamheterna, och vi kan knappt vänta!

Bredaryd 31 december 2011

Elin Magnusson och Malin Öster

Innehållsförteckning

Abstrakt	2
Förord	3
1. Inledning	7
1.1 Begrepp	8
2. Bakgrund	9
2.1 Ett genusperspektiv på flickors respektive pojkars lek	9
2.2 Styrdokument	9
2.2.1 Lpfö 98	9
2.2.3 Lgr11	10
2.3 Anledningen till vårt arbete	11
3. Syfte & frågeställning	12
4. Disposition	13
5. Litteraturgenomgång	14
5.1. Tidigare forskning	14
5.2. Teori	15
5.2.1. Vad är genus?	15
5.2.2 Förbestämda roller:	16
5.2.3 Isärhållande inom genus:	16
5.2.4 Över- samt underordnade individer	17
5.2.4 Rummen utifrån ett genusperspektiv:	18
5.3 Sammanfattning teori	19
6. Metod	20
6.1. Val av metod	20
6.1. Genomförande:	21
6.2.1. Sammanfattning:	21
6.2.2. Urval	21
6.2.3. Barn- och pedagogintervjufrågorna:	23
6.3 Forskningsetik	23
7. Material	25
7.1. Förskolor	25
7.1.1 Förskola 1 (F1)	25
7.1.2. Förskola 2 (F2)	25
7.1.3. Förskola 3 (F3)	26

7.1.4. Förskola 4 (F4)	26
7.2. Förskoleklasser	27
7.2.1. Förskoleklass 1 (FK1)	27
7.2.2. Förskoleklass 2 (FK2)	28
8. Resultat.....	29
8.1. Medverkande	29
8.2. Pedagogintervju	29
8.2.1. Punkt 1: Val av namnen på lekrummen.	29
8.2.2. Punkt 2: Blir det någon tydlig könsfördelning mellan de olika lekrummen, och i så fall, används rummen olika beroende på vilket kön som är i det?	30
8.2.3. Punkt 3: Behandlas pojkar och flickor olika och i så fall på vilket sätt?	31
8.3. Barnintervju.....	32
8.3.1. Punkt 1: Val av namnen på lekrummen.	32
8.3.2. Punkt 2: Blir det någon tydlig könsfördelning mellan de olika lekrummen, och i så fall, används rummen olika beroende på vilket kön som är i det?	33
8.3.3. Punkt 3: Behandlas pojkar och flickor olika och i så fall på vilket sätt?	33
8.4. Barnobservationer.....	34
8.4.1. Punkt 1: Namnen på rummen.	34
8.4.2. Punkt 2: Blir det någon tydlig könsfördelning mellan de olika lekrummen, och i så fall, används rummen olika beroende på vilket kön som är i det?	35
8.4.3. Punkt 3: Behandlas pojkar och flickor olika och i så fall på vilket sätt?	35
9. Diskussion.....	37
9.1. Punkt 1: Val av namnen på lekrummen, om de har några namn och varför de valt just de namnen.....	37
9.2. Punkt 2: Blir det någon tydlig könsfördelning mellan de olika lekrummen, och i så fall, används rummen olika beroende på vilket kön som är i det?	38
9.3. Punkt 3: Behandlas pojkar och flickor olika och i så fall på vilket sätt?	38
9.2. Sammanfattning.....	40
10. Arbetsfördelning.....	41
11. Referenslista	42
12. Bilagor.....	43
Bilaga 1	43
Bilaga 2	44
Bilaga 3	45
Bilaga 4	46

Bilaga 5	47
Bilaga 6	48
Bilaga 7	49

1. Inledning

Vår studie beskriver hur barn väljer att leka utifrån ett genusperspektiv. Vad är det som påverkar barn när de väljer vilket rum de ska leka i? Har rummets namn någon betydelse eller är det istället könsrollerna som styr? Finns det olika regler för pojkar respektive flickor, är det alltså lika okej för en flicka att vara högljudd som för en pojke?

Genus är, och kommer troligtvis alltid att vara ett centralt ämne i såväl i barnomsorgen som inom det övriga samhället. Myndigheten för skolutveckling (2003:35) poängterar hur viktigt det är att vi i skolans värld skall arbeta mot dagens könsmonster, så att det skall bli en mer jämlik struktur mellan könen. Därför är det viktigt att vi pedagoger jobbar gentemot genusfrågor tillsammans med barnen redan i tidig ålder.

Vi tycker att genus är ett intressant ämne eftersom att vi aldrig kommer bli ”färdiga” inom genus, det kommer alltid finnas något mer att jobba med. Genus är ett väldigt stort ämne som kan förändras lätt med hjälp av små enkla medel. Det är vi vuxna som har det största ansvaret, eftersom att det är vi som ”skapar” genus, alltså det är i våra hjärnor problemen ligger. Vare sig vi vill eller inte så har vi en föreställning om vad som är pojkigt respektive flickigt, och det för vi över till barnen, medvetet eller ej.

Nu för tiden delas barnen in i könsmonster alldeles för tidigt, och får därför ingen egen chans att utvecklas fritt. Det är viktigt att vi låter barn vara barn, och inte bara vara pojkar eller flickor. (Svaleryd 2002:46-50).

Precis som ett barn sa under en av våra intervjuer när vi frågade vad det är för skillnad på pojkar och flickor:

”Flickor är snälla och pojkar är dumma och har snopp”

Flicka, 5 år

Denna studie kommer att rikta sig till alla som jobbar inom förskola och förskoleklass eftersom att man genom vårt arbete kan få tips för hur man kan jobba med genus utifrån leken.

1.1 Begrepp

Här kommer en förklaring på några begrepp som vi kommer att använda oss av mycket i vårt arbete.

Pedagoger

Pedagoger är en beteckning som brukar användas om alla yrkesgrupper som ägnar sig åt undervisning i vid bemärkelse Inom skola, förskola och förskoleklasser blir pedagoger ofta kallade ”fröknar” eller ”läraren” av barnen. Vi använder beteckning pedagog när vi talar om personalen men när vi återger barnens berättelser använder vi deras beteckningar som ”fröken”, ”magistern” eller ”läraren”.

Förskola

Förskolan är en egen skolform och för att beskriva vad en förskola innebär kan man uttrycka förskolan genom utbildning och undervisning, precis som på skolverkets hemsida (www.skolverket.se). Undervisningen sker under ledning av förskollärare, men det finns också finnas annan personal för att främja barnens utveckling och lärande, så som barnskötare. Barnen ska på förskolan få möjlighet att lära sig saker genom att leka, skapa på egen hand eller i grupp. I vardagligt tal användes tidigare ”dagis” om verksamheten, där barnen gick när de var 1-5 år gamla. På alla förskolor vi har varit har vi koncentrerat oss på de stora barnen, alltså de som är 4-5 år.

Förskoleklass

Förskoleklass, beskrivs av skolverket på dess hemsida (www.skolverket.se) som en egen skolform, med ett stort inslag av skapande arbete och lek. Från 6 års ålder har barn rätt att börja i förskoleklass. Det är en frivillig skolform men de flesta sexåringar i Sverige går i förskoleklass.

I förskoleklass börjar barnen således under det läsår då de fyller 6 år, och verksamheten kan beskrivas som ett slags mellanting mellan förskola och skola. Barnen går här ett år innan skolan börjar för att vänja sig försiktigt innan det är dags för skolan.

2. Bakgrund

Här kommer vi att gå igenom varför vi valt att skriva om just detta ämne, vad det har för personliga anknytningar till oss. Vi kommer även att skriva mål från läroplanen som vi kan knyta till vårt arbete

2.1 Ett genusperspektiv på flickors respektive pojkars lek

Genus kommer från det engelska ordet gender och betecknar det sociala och kulturella könet. Det innefattar de uppfattningar och föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt i samhället. Genus handlar om hur kvinnor blir kvinnor och hur män blir män. Man föds inte till det, man blir det. Genus betonar relationen mellan könen, vad som anses vara kvinnligt respektive manligt. Precis som Svaleryd (2002:30) skriver så kan man förklara för dem som inte förstår vad det är för skillnad mellan genus och kön, att könet sitter mellan benen och genus i huvudet.

Hirdman menar i artikeln ”Genussystemet – reflexioner kring kvinnors sociala underordning” (2004) att det är genom själva isärhållningen mellan könen som könsordningen legitimeras. Kvinnor och män, eller flickor och pojkar, hålls genom denna åtskilda i två läger som tilldelas typiskt kvinnliga eller manliga egenskaper. Denna uppdelning mellan vad som anses kvinnligt respektive manligt fungerar strukturerande genom att den laddar färger, kläder, yrken och liknande med kvinnliga respektive manliga egenskaper.

På hemsidan www.jamstallskola.se hävdas att vi skapar genus ständigt, varje dag, varje minut. Uppdelning i kvinnligt och manligt är en mycket stark kategorisering, som vi alla gör utan att vara medvetna om det. I förskola, förskoleklass och skola skapas genus av barn, elever och pedagoger tillsammans. Vi menar att omgivningen och rummet också bidrar till denna process genom en uppdelning mellan vad som anses som kvinnligt respektive manligt.

2.2 Styrdokument

2.2.1 Lpfö 98

Läroplanen för förskolan (Lpfö98, reviderad 2010) skriver mycket om hur viktigt det är för pojkar och flickor att ta lika stor plats i verksamheterna. Bland annat skriver de att arbetslaget ska verka för att flickor och pojkar får lika stort inflytande över och utrymme i verksamheten.

De beskriver även att förskolan måste sträva efter att alla barn får utveckla en identitet som de känner sig trygga i samt att vi som pedagoger måste tänka på att var och en som verkar inom förskolan skall främja aktningen för varje människas egenvärde och respekten för vår gemensamma miljö. (Lpfö 98, reviderad 2010).

Det står även väldigt tydligt att inget barn skall i förskolan utsättas för diskriminering på grund av kön. . (Lpfö 98, reviderad 2010).

En annan viktig mening är att *”Förskolan skall vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Varje barn skall ges möjlighet att bilda sig egna uppfattningar och göra val utifrån de egna förutsättningarna”*. (Lpfö 98, reviderad 2010).

Om arbetet med olika värden för pojkar respektive flickor står det att *”Alla som verkar i förskolan skall hävda de grundläggande värden som anges i denna läroplan och klart ta avstånd från det som strider mot dessa värden. Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt.”*

Det står även att *”Förskolan skall motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar skall i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller.”*
(Lpfö 98, reviderad 2010).

2.2.3 Lgr11

Även i Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr11) står det tydligt skrivet att skolans mål är att varje elev respekterar andra människors egenvärde. Detta tolkar vi det som att man skall bli respekterad av varandra även om man är flicka eller pojke. Det är okej att vara olika, men samtidigt skall vi behandlas lika.

Lgr11 tar även upp att alla som arbetar i skolan skall medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor. Även här beskrivs det hur viktigt det är att känna samhörighet, att inte känna sig utanför gruppen även vad man har för kön osv.

Precis som Lpfö98 skriver så tar även Lgr11 upp att skolan måste verka för att flickor och pojkar får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen.

Det står även tydligt att ”Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet.” (Lgr11)

En stor och viktig del av skolans arbete är att främja så att alla behandlas lika, och om det skriver dem: ”Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.” (Lgr11)

De fortsätter sedan genom att skriva att ”Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmönster. Den ska därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet.” (Lgr11)

Efter att ha läst de här läroplanerna ser vi tydligt att det är viktigt för förskolor och skolor att jobba med genus tillsammans med barnen. Det är viktigt att alla blir sedda, och blir behandlade lika även om vi som personer är olika på många plan.

2.3 Anledningen till vårt arbete

När vi gick på gymnasiet hade vi en kurs om genus, och vår lärare började första dagen med att komma in i klassrummet med sin 1-åriga son. Sonen hade på sig en rosa tröja som det stod Ängel på. Alla i klassen reagerade, eftersom att det verkligen inte var en ”pojkröja”, men läraren menade på att han tyckte om den och hon också. Vi jobbade under en lång tid med genus efter detta, och det inspirerade oss till att vilja forska vidare inom genus.

Under våra praktiker som sedan följde tänkte vi mycket på genus båda två, och märkte hur olika mycket man jobbar med genus ute i verksamheterna. Vi har märkt att det till stor del är pedagogerna som styr vad som anses vara flickigt/pojkgigt, och vi tycker att det är hemskt att barnen redan i så små åldrar blir placerade i ett könsmönster som skall präglade dem hela livet. vi har även märkt att leken präglas väldigt lätt i ett genusperspektiv, då det är lätt att döpa lekrummen till könstypiska namn, t.ex. *Dockvrån* och *Byggrummet*. En annan sak som påverkar är att det väldigt ofta finns oskrivna regler för vad som är tillåtet för pojkar samt flickor att bete sig. Efter allt vi har sett och hört inom genus kände vi att det var ett ämne vi gärna ville jobba mer med, och därav vår studie.

3. Syfte & frågeställning

Syftet med uppsatsen är att utifrån ett genusperspektiv undersöka hur pojkar respektive flickor väljer att leka och hur deras val påverkas av rummet, dess funktion och benämning, av dess utformning och tillgång till lekmaterial.

Våra frågeställningar:

Finns det en tydlig uppdelning mellan vilka rum som används av flickor respektive pojkar?

- Om ja, används rummen olika beroende på vilket kön som dominerar lekarna?

I vilken omfattning sker det isärhållande av flickor respektive pojkar och deras lekar beroende av olika faktorer så som:

- förskolans eller förskoleklassens namn på rummen,
- rummens funktion,
- deras utformning,
- tillgång till lekmaterial?

4. Disposition

I Litteraturgenomgången kommer tidigare forskning samt litteratur om genus samt barns lek att bearbetas. Sedan kommer vi till metodkapitlet och där kommer vi att beskriva hur vi valde att göra vårt urval på såväl pedagoger, barn samt verksamheterna. Vi kommer även beskriva vilka frågor vi använde oss av i våra intervjuer.

I materialkapitlet kommer vi att redovisa de olika verksamheterna vi valde att vara på. Vi kommer att gå in på hur verksamheterna ser ut, om det är nya eller gamla verksamheter samt hur ser deras lokaler ut. Nu har vi kommit fram till resultatet och här kommer vårt resultat att synas. Vi kommer att beskriva vårt insamlade material i en sammanfattning. Vad var det vi såg?

Det sista i arbetet är vår diskussionsdel och här kommer våra egna tankar att komma in. Vi kommer att utifrån intervjuer och observationer, blandat med litteraturen diskutera vad vi kommit fram till. Här kommer vi även att ge förslag på vidare forskning.

5. Litteraturgenomgång

Här kommer vi att gå igenom en del av den litteratur vi valt att jobba utifrån samt tidigare forskning inom området genus som helhet med fokus på leken.

5.1. Tidigare forskning

Redan i tidig ålder så lär sig pojkar respektive flickor hur dem ska vara till sättet, vad dem ska gilla för leksaker och hur dem ska bete sig för att vara ”pojkgiga” samt ”flickiga”. De får samtidigt lära sig av omgivningen att det inte är bra att sticka ut ur det traditionella könsmonstret (Svaleryd 2002: 20-34). Enligt läroplanen för förskolan (Lpfö98, reviderad 2010) så ska förskolan motverka de traditionella könsmonster som idag finns och ge både pojkar och flickor möjlighet att utvecklas på samma villkor oberoende på vad de har för kön.

Svaleryd (2002: 24) skriver om det traditionella könsmonstret, och om samhällets syn på hur flickor respektive pojkar förväntas bete sig, sedan en lång tid tillbaka i historien. Även om de starka linjerna har ”suddats” ut en aning och vi idag har ett mer jämställt samhälle, så har vi ändå kvar våra oskrivna regler för vad som är ”flickigt” respektive ”pojkgigt” (Svaleryd 2002:24). De traditionella könsmonstren som finns idag är mer jämställda än vad de har varit tidigare, men det är ändå vi som pedagoger som har ett ansvar att redan i låg ålder jobba med genusfrågor för att samhället ska bli ännu mer jämställt i framtiden.

Vi som pedagoger har ett ansvar att se varje individs behov, utan att se till vilket kön de har. Alla barn, oberoende på vilket kön de har, ska behandlas lika och har rätt till samma omsorg och undervisning. Davies (2003:122) skriver om att pedagoger idag behandlar pojkar respektive flickor olika istället för att se dem som individer. Genom att inte prägla barnen hur de ska vara och genom att inte dela upp leksakerna i ”flickfack” respektive ”pojkgfack” kan vi motverka de könsmonster som idag finns (Hellman 2010: 181). Hellman (2010: 180) tar även upp att det är viktigt att inte styra barnen till en könsidentitet utan låta dem hitta sin egen personlighet.

Omedvetet blir det så att pedagogerna behandlar pojkar och flickor olika, man har olika förväntningar på de olika könen. Pojkar tillåts oftast att vara busiga och högljudda under tiden som flickor får lära sig att inte vara det (Brown 2004:81). Genom att pedagogerna har olika förväntningar av barnen beroende på kön gör att de behandlas och präglas där efter.

Pedagoger sätter in könen i olika rum med de leksaker som förväntas lekas med av respektive kön, och det ges olika färger till dem beroende på könet. Flickor väljer därmed att leka med

”flicksakerna” i de rum som är tilldelat dem, (*Dockvrån/Dockis*). Medan pojkarna väljer att leka med varandra och precis som flickorna så väljer de att vistas i de rum (*Byggrummet/Byggis*) som är utrustade med de leksaker som dem förväntas lekas med (Brown 2004:56-60).

5.2. Teori

I detta kapitel kommer vi att gå igenom den litteratur vi valt som känts passande för vår studie. Vi har valt att ha med teorier om hur pojkar respektive flickor behandlas utifrån dess kön, samhällets påverkan på individens formning och de förbestämda rollerna. Varför vi valt just de teorierna beror på att de varit mest relevanta för vårt arbete samt mest intressanta för oss.

5.2.1. Vad är genus?

Begreppet genus blir allt mer vanligt i vårt samhälle, man börjar tänka mer på hur olika vi väljer att behandla pojkar/flickor, kvinnor/män. Många tror att genus enbart är att pojkar inte skall ha på sig bara blåa kläder, och flickor rosa. Men det är väldigt fel. Precis som Svaleryd (2002:30-31) skriver så handlar genusfrågor i ett pedagogiskt perspektiv om relationer, maktförhållanden, organisationen av tid, rum och material. Det handlar så att säga om ett medvetet sätt att iaktta och reflektera över det som händer i vardagen och samtidigt se samspelet mellan olika individer.

Både förskolans och samhällets mål med arbetet med genus handlar om att försöka ta bort förbestämda roller om hur kvinnliga och manliga individer skall vara och bete sig. Detta börjar redan när barnen är små och försätter genom hela livet. (Carlsson Wetterberg & Jansdotter, 2004:81-92)

Genus innebär även hur människor formas, med hjälp av samhället, till man och kvinna, och hur det sedan avspeglar sig i samhället. Man kan kalla genus för det ”sociala könet”, vilket betyder att vi både bemöts och behandlas olika beroende på vilket kön vi har. Samhället som vi har idag delas in i två delar, en del som anses vara kvinnligt och en som anses vara manligt. Det är viktigt att passa in i ”rätt” del utifrån de två. (Helén & Granholm, 2007:6-8)

En mening som är väldigt viktig att tänka på när man jobbar med genus är precis som Svaleryd (2002:30) skriver att könet sitter mellan benen och genus i huvudet. Det enda som stoppar oss när vi jobbar med genus är hur vi själva tänker. Det är viktigt att tänka alla barn som individer, och inte dela upp dem i grupper efter vilket kön de har. Det är okej att en pojke

är ”flickig” och att en flicka är ”pojkgig” eftersom att gränserna för vad som är pojkgigt respektive flickigt måste suddas ut.

5.2.2 Förbestämda roller:

Inom genus finns det förutbestämda roller som pojkar och flickor bör ta efter för att vara ”normala”. Man vet vilket som passar för en pojke respektive en flicka, och då kan man som flicka inte heller ta efter ett pojkgigt beteende eller tvärtom, för då är man helt plötsligt utanför normen för det som anses vara normalt. (Svaleryd 2002:17-19)

Normen som finns i samhället och som speglar sig väldigt väl inom skolans och förskolans värld handlar om att pojkar skall undvika allt som anses vara flickaktigt samt att flickor skall undvika att vara ”för” pojkgig. Alltså anses det mer okej för en flicka att vara pojkgig, alltså en ”pojkflicka”, medan begreppet ”flickpojke” nästan aldrig hörs ute i samhället. (Wahlström, 2003:109)

Det är även en stor skillnad på hur pojkar och flickor får lov att vara. Precis som Helén & Granholm (2007:34) skriver så blir tjejer sedda som lugna medan pojkar blir sedda som aktiva och därför behöver mer utrymme. Det är mycket mer okej om en pojke springer omkring för då möts dem med orden att ”det är okej, han är pojke och har spring i benen”, medan om en flicka gör samma sak får hon en tillsägelse genom att ”du är flicka och borde veta bättre än att springa inomhus”.

Som vi nu har förstått är det en stor skillnad på hur det är tillåtet för barn att vara. Det handlar om makt, vilket barn som skall få sina behov tillfredsställda först utav pojkar och flickor. Över lag är pojkar stökigare och därför har de ett behov att bli tillfredsställda först för att minska problemen för alla. En pojke som blir betraktad som flickaktig och vek är bland det värsta som kan hända. (Wahlström, 2003:106)

5.2.3 Isärhållande inom genus:

Enligt Hirdman (2001:65) finns det ett talesätt som kallas för maskulinums första lag : ”*att vara man är att inte vara kvinna*”. Lagen står för att man skall göra skillnad där egentligen inte skillnaden finns. Män och kvinnor ÄR lika, men här väljer man att se dem som två helt olika individer. Det handlar helt konkret om att hålla isär könen.

Om man tittar tillbaka på en tid för flera år sedan var det vanligt att kvinnorna tog hand om hushållet medan männen arbetade och tjänade pengar, redan där var det ett isärhållande mellan könen. Det sas att det alltid hade varit på det viset, och att det därför inte gick att ändra

på det. Men faktum är att i nutid så finns det yrken som aldrig fanns förr, och ändå började uppdelningen manligt-kvinnligt operera på nytt. (Hirdman, 2001:67)

Om då en pojke vill göra ”flicksaker”? Skulle det vara så hemskt för en pojke att vara lite flickig i sättet och tycka om att göra flicksaker? Ja, enligt historien som Hirdman (2001:70) beskriver den så är det skadligt, olycksbådande och nedbrytande för en av det manliga könet att göra kvinnosaker. Det har till och med gått så långt att den användes som ett straff i ett fängelse i USA att färga fångarnas kalsonger rosa när de betett sig illa, som en extra sadistisk bestraffning (ibid). Men hur fungerar det i verkligheten? Skall vi i skolans värld bestraffa olydiga pojkar genom att ge dem en rosa tröja? Betyder det att alla pojkar som har rosa tröjor på sig när de kommer på morgonen har varit olydiga hemma och därför har tröjan på sig som straff?

Genus tycks även vara ett begrepp som är smittsamt, en slags förstärkningsprocess. Först smittar det via kläderna, sedan på sakerna runt omkring oss, på sysslorna, och på stället där sysslorna görs. Till sist kommer det tillbaka till kropparna. Kropparna tycks vara mer olika än någonsin, och de har aldrig räckt till för att hålla isär formerna av femininum och maskulinum. (Hirdman 2001:65-70)

5.2.4 Över- samt underordnade individer

Att kvinnor alltid har varit underordnade gentemot männen är ett faktum. Mannen *tar hand om* kvinnan, som alltså blir den svagare och mindre individen av de två. Hon tog hand om hemmet, och hennes allra viktigaste uppgift – att föda nytt liv. Kvinnan blev därmed en slags behållare, hon fick bära barnet, det var det hon var bra till. Mannen däremot, det var han som gav livet, allting fanns inom honom, men eftersom att han inte kunde bära barn så gav han livet till kvinnan som blev materialet som skulle hålla mannens avkomma. (Hirdman, 2001:78)

Hirdman (2001:81) skriver också om hur det över- samt underordnade samhället kom till. Det var alltid så att männen hade ansvaret, beskyddet samt försörjningen på sin sida, allt det som ger status. Kvinnorna däremot hade som uppgift att föda barn samt uppfostra dem. Och alltså hamnar kvinnan längst ner på skalan, hon blir det som är mest underordnad, och det finns ingen chans för henne att komma uppåt på skalan.

Det är lätt att tänka att männen var de onda, men inte heller de hade någon chans att slippa undan de förutbestämda ordningarna. Han var tvungen att ta befälet, leda de andra, vara

huvudet, vara den som drog in inkomsterna, han som tog hand om familjen. Hans villkor betyder att han riskerar att bli en tyrann, en förtryckare, och det oftast mot sin egen vilja. Underordningen skapar alltså varken glada eller fria själar, för något av könen. (Hirdman 2001:85)

5.2.4 Rummen utifrån ett genusperspektiv:

”Nästan alla kuddrum och lekhallar är pojkarnas revir. De springer, hoppar, leker och rasar runt”. (Wahlström, 2003:70)

Nästan all litteratur vi har läst har handlat om att pojkar tar mer plats, flickor tar mindre, pojkar vill vara i stora rum där de kan stöka omkring medan flickor vill vara i mindre.

Wahlström (2003:107) nämner bland annat detta då det står att pojkar tar större plats och rör sig stort medan flickor är stilla.

Svaleryd (2002:17) skriver att den största kränkningen ett barn tvingas uppleva är insikten om att man antingen är flicka eller pojke, och därför inte kan vara både och. För en pojke som tycker om att plocka blommor eller måla, som anses vara kvinnligt, betyder detta att han får en bil i handen och blir ombedd att leka med de andra killarna istället och låta tjejens saker vara ifred.

När det handlar om leken och lekrummen så blir det generellt så att flickor oftare leker med leksaker som uppmuntrar till omvårdnad och träning av relationer. De leker i de rum som kallas för dockvrån eller köket, för det är där de vet att de ”hör hemma”. På samma sätt så leker pojkar med material som kan konstruera saker eller lekar som uttrycker styrka och aktivitet. Vi som pedagoger styr omedvetet barnen dit de förväntas höra hemma, och även om inte vi gör det så gör våra namn på rummen det. Hur lätt är det för en pojke att gå in och leka i *Dockvrån*? (Helén & Granholm, 2007:37-40)

Även Svaleryd (2002:16-17) beskriver lite av den här informationen genom att skriva om hur pojkarna väljer varandra och ett speciellt rum att leka i, medan flickor väljer varandra samt en aktivitet nära en vuxen. Pojkar umgås ofta i stora grupper och således ofta i stora rum, därför blir de stora rummen på förskolor lätt pojkarnas, medan flickiga rum som *Dockvrån* hamnar precis i en liten vrå.

Att pojkar och flickor oftast inte väljer att leka i samma rum beror på en mängd olika saker. Bland annat kan det handla om att flickor förväntas ge upp sin vilja till förmån för andras behov, undvika konflikter och därför göra något annat istället för att ta en konflikt. Däremot förväntar vi oss att pojkarna har en stark vilja, behov som genast måste uppfyllas och ständigt bråkande. Självklart blir samspelet mellan barnen påverkade av allt det här. (Wahlström, 2003:77)

5.3 Sammanfattning teori

Överlag säger all litteratur att det är mer acceptabelt för en pojke att vara ”stökig” och högljudd mot vad det är för en flicka. Det är även mer okej för en flicka att vara pojkig, än tvärtom då det sägs vara bland det värsta som kan hända för en pojke, att betraktas som flickig.

Det står även skrivet att det är flickorna som skall ge efter för sina behov i och med att pojkarnas behov anses viktigare. Samma sak gäller för rummen, där de stora rummen blir pojkarnas revir eftersom att de behöver större rum när de leker enligt många författare. Pojkarna behöver springa runt och röra på sig mer än vad tjejer behöver, och därför blir det att pojkarna väljer de stora rummen. Flickorna däremot får de små, lite mysigare rummen eftersom att de har en lugnare lek överlag.

Isärhållande mellan könen är även ett stort problem, varför se könen som olika? Varför måste man bli en annan individ beroende på vad man har mellan benen? Även om vi nu i samhället mer än någonsin jobbar för att könen skall bli mer jämställda är det fortfarande så att en manlig arbetare får bättre lön än en kvinnlig. Varför? Det är enkelt, han är helt enkelt starkare, hon är svagare och inte lika duktig.

Isärhållande hänger mycket ihop med över- och underordnade. En man har högre status, medan en kvinna har mindre, en man är överordnad och en kvinna är underordnad. Det kan vi se redan när barnen är små, på pojkarnas kläder är det superhjältar, på flickornas är det söta katter. En flicka måste ha söta och rosa kläder, medan en pojke har tuffa kläder med starka färger och coola tryck. De får som sagt de stora rummen, att använda som deras revir, för att slippa bråk, för att ”*de behöver det*”. Vad flickorna vill ha är inte lika viktigt, de får nöja sig med det de får, och om någon flicka skulle gå över normen, att bete sig mer som pojke än som flicka, då är det illa. Men skulle det vara tvärtom, att en pojke skulle bete sig flickigt, då är det riktigt illa! Vill han vara underordnad? Varför vill han inte ta plats tillsammans med de andra pojkarna? Är det något fel på honom?

6. Metod

I detta kapitel kommer vi att beskriva metoden vi har valt att använda oss av i vårt arbete. Vi kommer även att redogöra för hur vi gjorde våra urval av förskolor/pedagoger samt barn. Vi kommer även att berätta vilka frågor vi valde att fråga både barn och pedagoger på de olika verksamheterna.

6.1. Val av metod

I vårt arbete har vi valt att använda oss av både intervjuer av pedagoger och barn, men även av observationer av barnen under deras fria lek. Vi bestämde oss väldigt fort för att använda oss av intervjuer istället för enkäter, dels för att vi valt att fråga barn som inte kan läsa, och dels för att det blir mer personligt med intervjuer, man kan ställa efterfrågor, och förklara frågorna om det är någonting som är oklart. Precis som Trost (2004:37) skriver så är det viktigt med platsen för intervjun, så att de man frågar känner sig trygga, och därför valde vi att göra intervjun ute i verksamheterna. Vi valde att intervjua pedagogerna och barnen för sig, bara för att de inte skulle bli påverkade av varandras svar. Det tar även Trost (2004:46) upp att det är bra att göra enskilda intervjuer för att det inte skall bli att bara en av två intervjupersoner svarar. Vi valde också att under intervjuerna med barnen var endast en av oss medverkande, för att det inte skulle bli två mot en. Vi kände redan från början att barnen skulle öppna sig mer och känna sig mer trygga om det bara var en av oss som satt med dem.

En anledning till att vi valde intervjuer är att vid en intervju ger man som intervjuare chansen för personen man intervjuar att svara med egna ord. Hela processen blir dessutom mer personlig eftersom att man har tid och chans till att fråga om ifall man inte förstår, samt komma med följdfrågor. (Davidsson & Patel 2003:78)

Det finns några få nackdelar med att använda sig utav intervjuer, en av dem kan vara att människors åsikter kan variera från dag till dag, och minnet är inte alltid riktigt att lita på. (Hwang & Nilsson 2011:61)

En till nackdel är att det kan vara svårt för den som intervjuar att inte komma med egna åsikter och tankar under intervjun, och gör man det är det lätt att påverka den man intervjuar. Intervjuaren måste komma ihåg att han/hon inte bara pratar med ord, utan också genom ansiktsmimik och gester. Genom bara ett uttryck i ansiktet visar man sin åsikt och då är det lätt att den man intervjuar kommer att reagera med en försvarsattityd inför det fortsatta frågandet. (Davidsson & Patel 2003:71)

Utifrån allt detta tänkte vi väldigt mycket på hur vi använde oss utav kroppsspråket när vi intervjuade, och gjorde inga personliga åsikter synliga på grund av att inte styra intervjupersonerna under intervjun.

Anledningen till att vi valde observationer är att vi ville se ett samband mellan det vi fick fram i intervjuerna, och det vi såg med egna ögon. Det är lätt som person att tro sig veta hur det ser ut, men när man väl kollar närmre på det så ser man att det man trodde stämde inte alls stämmer.

6.1. Genomförande:

Här kommer vi att presentera en kort sammanfattning av hur genomförandet gick till. Vi kommer även att beskriva varför vi valt just de förskolorna/förskoleklasserna, pedagogerna samt barnen. En kort översikt av hur intervjuerna gick till och vilka frågor vi ställde kommer också att redovisas.

6.2.1. Sammanfattning:

Det första vi gjorde var att ta kontakt med de förskolor/förskoleklasser som vi var intresserade av att komma till. Det var först lite svårt att komma fram till vilka ställen vi var intresserade av att komma till och göra våra intervjuer samt observationer. Vi valde tillslut att kolla på alla förskolor/förskoleklasser inom ”vårt” rektorsområde, eftersom att det bara finns fyra förskolor samt två förskoleklasser. Eftersom samhället vi bor i är så pass litet så känner alla till alla mer eller mindre, därför var det lätt att fråga om vi fick komma, eftersom att alla visste vilka vi var. Vi har även jobbat eller/och haft praktik på samtliga förskolor sedan tidigare så personalen kände till oss och det gjorde att vi bara fick positiva svar på att vi fick komma dit. Vi skickade även ut lappar till barnens föräldrar för att fråga om det var okej att intervju deras barn, och även där fick vi bara positiva svar. Vi började formulera våra frågor samt göra upp hur observationerna skulle komma att se ut. Vi bokade tid med de olika förskolorna/förskoleklasserna så att det skulle passa in i deras verksamhet när vi fick komma, och samtliga besök gick väldigt bra.

6.2.2. Urval

Här kommer vi att gå igenom ännu mer hur valen av förskolorna/förskoleklasserna gjordes, samt även hur vi valde vilka pedagoger/barn vi valde att intervju.

Val av förskola/förskoleklass

Som vi beskrev redan i sammanfattningen så bestämde vi oss för att kolla på alla förskolor/förskoleklasser i rektorsområdet. Att vi valde just detta rektorsområde som vi redan tidigare varit i var för att vi ville att både pedagoger och barn skulle känna sig trygga med oss eftersom att de redan kände till oss. Enligt Kvale (2009:68) är det viktigt att få den man intervjuar att känna sig trygg för att få rätt svar. Vi kände att det kanske skulle bli för mycket data att arbeta med sedan eftersom att vi gick till sammanlagt sex ställen, men samtidigt kände vi att det är bättre att ha för mycket data än för lite. Eftersom att det är just leken vi kollar på var vi tvungna till att ha många ställen att jämföra mellan för att försöka se olika samband och olikheter. Att vi även valde att ta in förskoleklasser i vår undersökning beror på att vi ville se om det fanns några tydliga skillnader på förskolorna/förskoleklasserna. I förskoleklasserna har man i regel inte samma uträkning av lokaler/leksaker, därför att man förutom den fria leken även har undervisningstimmar, som man har på en förskola där barnens lek hela tiden är i fokus.

Val av barn

Vi hade inget tydligt val av barn vi ville intervjua, dels för att det var svårt att planera in eftersom alla inte går på verksamheterna alla dagar, och dels för att vi inte visste vilka som skulle våga prata eller inte. Vi skickade ut brev till alla förskolor och förskoleklasser så att de sedan gav det till föräldrarna. Eftersom att alla barnen är under 18 år är det föräldrarna som väljer om deras barn får medverka i studien eller inte. När vi väl kom till verksamheterna berättade dem vilka barn som inte fick delta i studien och vi fick då välja på de barn som fått tillåtelse av sina vårdnadshavare att delta. På förskolorna resonerade vi så att vi skulle fråga de äldsta barnen, för de vågade öppna sig mer. För precis som Trost (2004:87) skriver så är fyraåringar nästan omöjliga att intervjua medan femåringar oftast kan språket i tillräcklig utsträckning samt att de är stora nog för att kunna koncentrera sig på frågorna. Vi valde dock att intervjua minst fyra barn på varje ställe, och i den mån det gick göra det jämt mellan könen.

Val av pedagoger

När vi skulle välja vilka pedagoger vi skulle intervjua tänkte vi så att vi väljer verksamhetsledaren, eftersom att det är hon/han som skall ha mest ”koll”, och på så sätt kunde vi lätt välja vem vi skulle intervjua. I några fall intervjuade vi även två pedagoger eftersom att de föll sig naturligt på det viset.

6.2.3. Barn- och pedagogintervjufrågorna:

Vi började fråga pedagogerna på de olika verksamheterna, och frågorna var:

1. Har ni några namn på lekrummen, och i så fall vilka och varför just de namnen?
2. Hur upplever ni att barnen påverkas av namnen på rummen?
3. Upplever ni någon tydlig könsfördelning mellan rummen, finns det t ex rum som används till mestadels av det ena könet?
4. Används lekrummen på olika sätt beroende på om det är pojkar eller flickor i dem?
5. Känner ni själva att ni i några situationer behandlar flickor och pojkar olika, och i så fall i vilka situationer?
6. Eventuellt kommer det följdfrågor efter hur de svarar, så att det blir en diskussion.

Barnfrågorna är lite av samma karaktär, de är skrivna lite lättare så att man kan få med barnen bättre:

1. Vad heter de olika rummen här på förskolan/skolan, och vet du varför de heter så?
2. Vilket rum brukar du vara i, och varför?
3. Finns det något rum du inte tycker om att vara i, och varför tycker du inte om det?
4. Vilket rum brukar de andra barnen vara i?
5. Finns det något rum som det bara är killar respektive tjejer i?
6. Har både pojkar och flickor samma regler på din förskola/förskoleklass?

I de båda intervjuerna ger vi självklart tid för efterfrågor, funderingar samt diskussion.

6.3 Forskningsetik

Inför vår undersökning har vi utgått ifrån de fyra etiska aspekterna som vi läst på Vetenskapliga Rådets hemsida (www.codex.vr.se). Här nedan kommer vi att gå igenom alla fyrapprinciper, vad de står för och hur vi har jobbat efter det.

Informationskravet

Den här principen står för att den som utför undersökningen är skyldig att informera deltagarna i studien om undersökningens syfte och även om att deras deltagande är frivilligt. I vårt fall innebar det att vi först och främst skickade mejl till verksamheterna där vi förklarade vårt syfte och hur undersökningen skulle gå till. Sedan frågade vi dem om de kunde tänka sig att ställa upp på vår undersökning.

Samtyckeskravet

Detta innebär att deltagarna själva har rätt att bestämma över sin medverkan. För barn under 18 år betyder det att det är vårdnadshavaren som har ansvaret att bestämma om de får medverka eller ej. Vi använde oss av detta genom att informera vårdnadshavarna om studien, och frågade om det var okej att deras barn deltog.

Konfidentialitetskravet

Detta krav innebär att det skall finnas en sekretess gentemot deltagarna så att personuppgifter eller annan information som kan avslöja vilka som berörs inte kommer fram så att obehöriga kan ta del av det. Vi har valt att inte nämna varken namn på verksamheterna, personalen eller barnen i vår undersökning. För att säkerställa deras anonymitet har vi valt att kalla förskolorna F1, F2, F3, F4, samt förskoleklasserna FK1 och FK2. Vi har även bara kallat pedagogerna för t.ex. pedagog på F3, samt barnen för barn på F2.

Nyttjandekravet

Den sista principen står för att uppgifterna man samlat in endast får användas för forskningsändamålet. I vårt fall innebär detta att allt material vi samlat in endast kommer att användas i vår studie.

7. Material

I detta kapitel kommer vi att beskriva kort om varje förskola samt förskoleklass som vi har besökt. Besöken tog cirka två timmar och vi samlade in material i form av anteckningar från observationer och intervjuer.

7.1. Förskolor

Vi har varit på fyra olika förskolor. Här kommer vi berätta enbart om hur rummen ser ut, storlek, namnet på rummet, samt materialet i rummet. I detta kapitel kommer vi inte att gå in djupare på hur könsfördelningen var, samt om flickor och pojkar hade samma regler, utan detta tar vi upp i kommande kapitel.

7.1.1 Förskola 1 (F1)

Denna förskola hade fyra lekrum, matrum samt hall där barnen har leksaker. Rummen var överlag rätt små och det fanns väldigt mycket leksaker i dem. Förskolan hade inte namn på alla rummen, men på de rummen det fanns namn var namnen neutrala. Namnet i sig sa inte någonting om vad som skulle lekas med i rummet, T ex. hette rummet där det för tillfället fanns allt byggmaterial *Leklyan*. Förskolan flyttar om mycket, så materialen går runt i alla rummen, och därför har de valt att inte ha speciella namn på rummen, förutom *Ateljén* där man fick måla och pyssla. Personalen ville verkligen ha namn på alla rummen, men kunde inte komma på några som var så könsneutrala som de ville, därför blev det att rummen förblev namnlösa. Barnen visste inte heller vad rummen hette, inte ens *Ateljén* som praktiskt taget var det enda rummet som hade ett namn. I observationen under barnens lek (se bilaga 2) upplevde vi det som att barnen rörde sig väldigt mycket, de kunde inte riktigt bestämma sig för vad de ville leka med. Det var väldigt mycket spring mellan rummen, men det tyckte personalen bara var bra, till skillnad från de andra förskolorna där personalen ville ha mer struktur i var barnen befann sig.

7.1.2. Förskola 2 (F2)

På den här förskolan fanns det fem rum, matrum samt en hall där barnen inte lekte. Rummen här var överlag stora, och kändes väldigt tomma på leksaker. Här hade de namn på alla rummen, och namnet påverkades av vilken färg en vägg i rummet hade. Rummen hette röda, gula, blåa och gröna rummet samt målarrummet och i alla rummen var det en fondvägg med

den färgen på. Detta blev väldigt konkret, och barnen visste precis vad rummen hette, samt att de hette så på grund av fondväggen. Trots att barnen vi frågade bara var 3-4 år så visste de namnen på alla rummen utan att vi behövde hjälpa dem. Materialen i rummen flyttades även på den här förskolan runt, men namnet stannade kvar. Under leken försöker personalen få barnen att välja ett rum, och sedan får barnen stanna kvar och leka där under en viss tid innan de fick byta. Här märkte vi direkt att det aldrig blev några missförstånd i vilket rum man ville vara i, både personal och barn visste vad alla rummen hette. Det märktes att barnen var trygga i rummen, och utnyttjade dem väldigt bra (se bilaga 3). Personalen kunde själva märka en stor skillnad på könsfördelningen nu efter att de bytt till färgnamn på rummen mot vad de hette innan, t ex bygg- och dockvrå. Nu lekte barnen mycket mer blandat, och personalen trodde själva att det beror på att namnen på rummen tilltalar båda könen.

7.1.3. Förskola 3 (F3)

Denna förskola består av fyra lekrum, matrum samt hall och tvättrum som de leker väldigt mycket i. Rummen på den här förskolan var väldigt små och tomma förutom det största rummet som det fanns mycket saker i. Här hade de namn på några av rummen, t ex. Trollskogen, och det var för att det var en skog målad på väggen, så det blev väldigt konkret. De hade även just nu ett rum som kallades för byggrummet, och där var det egentligen bara tillåtet att bygga, för att de inte skulle störa och förstöra för de som bygger. Förr hade de även ett rum som först hette Dockvrån, sedan tänkte de till inom genus och döpte om det till Lilla huset. Personalen var inte helt nöjda med det namnet heller, eftersom att de upplevde att barnen fortfarande blev väldigt påverkade av namnet, och valde att ta bort namnet helt samt flytta ut alla sakerna i det stora rummet istället. Här upplevde personalen att det fanns en viss könsfördelning eftersom att det var fler killar än tjejer i byggrummet, samt att det oftare var mer tjejer i Trollskogen. Barnen hade inte heller koll på vad rummen hette och gick runt väldigt mycket under vår observation (se bilaga 4).

7.1.4. Förskola 4 (F4)

Den här förskolan är precis nybyggd och nystartad så de har fått börja helt från början och de har valt att ha stora och öppna ytor. De hade sju rum, plus en hall som också användes till leken. Det största rummet var indelat i fyra delar, en legohörna, en lugn hörna, en matsalsdel och en pyssel/spelhörna. Det var ingen avskärmning mellan, men rummet var så stort att det var stora tomma ytor mellan ”hörnorna”. Alla rummen hade namn, varav två var flexibla, för

varje månad bytte de material i rummen. De tyckte att det var lite jobbigt att inte ha fasta namn på rummen, men de visste inte riktigt hur de skulle få till det, eftersom materialen i rummen ofta byttes ut. De andra rummen som hade fasta namn var bland annat Ateljén och Vattenrummet, där man fick måla och leka med vatten. Det fanns även ett jättestort aktivitetsrum som var som en gymnasal, där det fanns madrasser, kuddar, material till hinderbana mm. De hade även ett rum som hette Grottan där det alltid låg ute sovmaterial för de barnen som vilade. Där inne fanns även en stor smartboard skärm. Personalen upplevde ingen tydlig könsfördelning mellan rummen, även om de själva tyckte att just namnet ”Byggrummet” tilltalar pojkar mest. Under leken var barnen väldigt stilla, de flesta var kvar i det rum de började leka i under hela observationen (se bilaga 5). Trots att det var stora ytor blev det inget spring utan barnen förblev lugna. Barnen kunde leka i lugn och ro utan att någon störde dem, tillskillnad från de andra förskolorna där barnen störde varandra på grund av att de var tvungna att vara många i samma rum för att det fanns dåligt med lokaler. Här visste barnen namnen på några rum, t ex Aktivitetsrummet, Ateljén samt Grottan.

7.2. Förskoleklasser

Vi besökte två förskoleklasser. Här kommer vi berätta enbart om hur rummen ser ut, storlek, namnet på rummet, samt materialet i rummet. I detta kapitel kommer vi inte att gå in djupare på hur könsfördelningen var, samt om flickor och pojkar hade samma regler, utan detta tar vi upp i kommande kapitel.

7.2.1. Förskoleklass 1 (FK1)

På den här förskoleklassen har de stora ytor, de har sex rum, varav ett är litet. Här har alla rummen namn, men inte alltid efter vad som finns i dem. Rummen heter *Stora rummet*, *Lilla rummet*, *Kärnan*, *Målarrummet*, *spelrummet* samt *Lägenheten*. Många av barnen visste vad rummen hette, men alla sa *Dockvrån* till *Lägenheten*. De hade mycket material i alla rummen, men det var undanplockat under dagen eftersom de hade samma lokaler när de jobbade. På eftermiddagen när de hade frilek kom allt material fram. Varken vi eller personalen såg någon tydlig könsfördelning mellan rummen, mer än att det var fler pojkar i lilla rummet där det fanns traktorer, byggmaterial mm. (se bilaga 6). Det var även mer tjejer i *spelrummet*. Barnen rörde sig inte så mycket mellan rummen här heller, utan stannade på den aktivitet där de började. Eftersom namnen här kändes väldigt självklara, t ex att *Stora rummet* var stort, *Lilla rummet* var litet mm, så tror vi att barnen kände sig trygga i rummen.

7.2.2. Förskoleklass 2 (FK2)

Denna förskoleklass hade bara tre rum. Ett stort rum med matta där barnen satt när de hade samling samt bord, dator och undervisningsmaterial, det rummet kallade de för *Samlingsrummet*. De hade även ett rum som hette *Byggrummet* som var ett stort rum med hyllor fulla av olika byggmaterial där det under våra observationer nästan bara befann sig pojkar. Det sista rummet hette *Dockvrån* där det fanns ett kök samt utklädningsklädet för rollekar. I *Dockvrån* fanns det endast flickor under den timme som vi observerade. (se bilaga 7). Personalen hade ställt in en snickarbänk i *Dockvrån* för att försöka få in pojkarna i det rummet men personalen upplevde att det inte gjorde någon skillnad.

8. Resultat

I detta kapitel kommer vi beskriva vårt insamlade material i en sammanfattning

8.1. Medverkande

Vi gjorde vår undersökning samt intervjuerna i ett litet rektorsområde i södra Sverige.

Området består av fyra förskolor samt två förskoleklasser, varav vi har valt att studera alla sex ställena.

Barngrupperna har varierat i storlek, från allt mellan 11-19 barn. Åldrarna på barnen varierade också mellan 5-7 år gamla, då vi valt att endast observera och intervjua barnen på de stora avdelningarna på förskolorna, samt i två förskoleklasser.

Pedagogerna vi har intervjuat har varit fast personal, alltså inga vikarier och även där har åldern varierat från 30-60 år.

8.2. Pedagogintervju

För att kunna analysera de intervjuer samt observationer vi har gjort har vi valt att dela in vår analys i olika punkter. Dessa är:

Punkt 1: Val av namnen på lekrummen, om de har några namn och varför de valt just de namnen.

Punkt 2: Blir det någon tydlig könsfördelning mellan de olika lekrummen och i så fall, används rummen olika beroende på vilket kön de barn har som vistas där?

Punkt 3: Punkt 3: Behandlas pojkar och flickor olika och i så fall på vilket sätt?

8.2.1. Punkt 1: Val av namnen på lekrummen.

Utifrån de sex olika verksamheterna vi har varit på har det varit en viss skillnad mellan hur de har tänkt när de valt namn på sina lekrum. På F2 var alla lekrum döpta efter färger, utifrån vilken fondvägg rummet hade.

Vi har valt att döpa lekrummen efter färgen på väggen. Detta gjordes om för några år sedan, efter att vi själva märkt en stor könsfördelning förr då rummen hette de traditionella namnen byggrummet, dockvrån mm. Nu har vi även hängt skyltar utanför varje rum där det står vad rummet heter. (pedagog på F2)

På en annan förskola, F1, hade de inga specifika namn på de flesta rummen eftersom att de själva kände att det var svårt att komma på namn som var könsneutrala och alltså tilltalade

båda könen. De ville även att namnet på rummen skulle ha en tydlighet, så att man genom namnet förstod vad som skulle finnas i rummet.

På de resterande fyra verksamheterna hade de specifika namn på om inte alla så i alla fall de flesta rummen. De har alla valt namn efter antingen vad som finns i rummet, eller rummets storlek, t ex. *Lilla rummet*, *Dockvrån* mm. Många såg det som att namnen kom automatiskt, både av pedagogerna och av barnen, de ville ha namn som man lätt kunde koppla till hur rummen såg ut och vad man gjorde i rummen.

Vårt ena lekrum är stort, det andra är litet, därför blev namnen självklara och lätta för barnen att ta till sig. Rummen fick helt enkelt heta *lilla- och stora rummet*. (pedagog på FK1)

8.2.2. Punkt 2: Blir det någon tydlig könsfördelning mellan de olika lekrummen, och i så fall, används rummen olika beroende på vilket kön som är i det?

Både vi och de flesta pedagogerna vi intervjuade märkte en påverkan på barnen utifrån namnen på lekrummen. På F1 upplevde pedagogerna att de själva tyckte det var dåligt att alla rummen inte hade namn, för de tyckte att barnen använde rummen som hade fasta namn bättre än de rum som inte hade det.

Vi vill gärna ha namn på alla våra rum, för vi tror att barnen blir trygga i det och att leken blir mer koncentrerad utan en massa spring mellan de olika rummen. I vanliga fall brukar vi dela upp barnen så att de någon dag i veckan får testa på alla rum, för att försöka få dem att få ett intresse i ett för dem okänt rum. Det här året har det inte fungerat eftersom att vi har haft alldeles för stor barngrupp, och vi känner att det är väldigt stökigt. Vi tror att en liten del av stöket beror på att vi inte har fasta namn på våra lekrum. (pedagog på F1)

På tre utav de sex verksamheterna vi har varit på fanns det ett rum som hette *Byggrummet*, och på de verksamheterna tyckte pedagogerna själva att det var en stor könsfördelning i just det rummet, då de upplevde att rummet i stort sätt användes endast utav pojkar. I vår observationsanalys återkommer vi till hur vi upplevde detta.

Även tre av sex verksamheter, inte samma som ovan, hade ett rum som hette *Dockvrån*, och där upplevde pedagogerna tvärtom att det endast var flickor som lekte där.

Det är mycket fler killar än tjejer i *Byggrummet*, men samtidigt är det fler flickor i *Dockvrån*. Vi har försökt ändra det här genom att byta namn på *Dockvrån* till *Lilla huset*, men vi märkte då ingen större skillnad utan vi tror att namnet var för präglat för barnen. På *Byggrummet* har vi inget bättre namn eftersom att det enda man gör därinne är att bygga. (pedagog på F3)

Flera pedagoger hade även uppmärksammat att rummets storlek hade en betydelse för vilka barn som väljer att leka var. I de stora lokalerna med öppen yta var det nästan bara pojkar som valde att leka medan det i de mindre rummen nästan bara var flickor.

Vi har uppmärksammat att det nästan alltid bara är pojkar i de stora rummen och det tror vi beror på att pojkarna vill ha mer utrymme för att kunna bygga och springa. Skillnaden mellan pojkar och flickor är hos oss stor i detta fall då flickorna nästan alltid väljer att sitta vid borden och spela spel, pyssla, sy och rita. (Pedagog FK1)

En annan pedagog tog även hon upp att pojkarna i hennes förskoleklass valde att leka i de stora rummen och att flickorna drog sig till de mindre och lite mysigare miljöerna.

Killarna väljer hellre det större rummet att bygga och konstruera i medan flickorna vill vara inne i det lilla ”mysiga” rummet och leka rollekar. (Pedagog FK2)

8.2.3. Punkt 3: Behandlas pojkar och flickor olika och i så fall på vilket sätt?

Innan vi gick ut på verksamheterna kände vi att denna fråga skulle kunna komma att verka väldigt svår för pedagogerna att svara på, eftersom att det inte är så lätt att själv känna att man gör skillnad på könen. Men på de flesta verksamheterna hade de jobbat med det här, och kunde lätt peka på saker som de behandlade dem olika genom.

Den största skillnaden flera pedagoger hade märkt var att det är lätt att ta för givet att en pojke vill leka i *Byggrummet*, medan flickorna skall sitta och rita.

Vi har märkt att det är väldigt lätt att när man ser en pojke som går ensam och verkar ha tråkigt, så säger vi åt honom att gå in och leka i byggrummet med de andra killarna. Det blir inte ofta vi själva försöker få en pojke att leka tillsammans med tjejerna. Vi har jobbat mycket med det här, och försöker erbjuda dem att leka med flickor istället, men det sitter så djupt rotat att det är svårt. (pedagog F4)

När vi frågade om det var olika regler på hur mycket man fick springa och låta beroende på könen fick vi svar att det inte var någon skillnad på reglerna, men att det samtidigt är lättare att bli arg på en flicka när hon är högljudd för att det är mer ”tillåtet” för en pojke att låta mycket än för en tjej.

Våra pojkar låter mer än våra flickor, och det är vi medvetna om. Därför blir det att man reagerar lite mer när det är en tjej som är högljudd, eftersom att de inte brukar vara det i samma utsträckning. Men självklart har vi samma regler, det vet barnen om. (pedagog FK2)

Det fanns även verksamheter där de tyckte att de inte hade skilda regler alls, och att de behandlade både pojkar och flickor precis lika.

Vi gör ingen skillnad på reglerna beroende på om det handlar om pojkar eller flickor, reglerna gäller alla. Vi säger inte heller till flickor mer om de är högljudda än vad vi gör till pojkarna.
(pedagog F1)

Just på den här förskolan märkte vi en stor skillnad på reglerna, men det återkommer vi till i vår observationsdel.

8.3. Barnintervju

När det var dags att intervjua barnen var det en väldigt spridd skillnad på svaren de gav oss. Vi valde att intervjua 3-5 barn på varje verksamhet, lite beroende på hur situationen såg ut just när vi var där, men även beroende på hur många ”stora” barn det fanns att fråga just den dagen.

8.3.1. Punkt 1: Val av namnen på lekrummen.

Här var det en stor skillnad på barnens svar. På F2, där de hade färg-namn på alla rummen hade barnen full koll på vad rummen hette.

Rummen heter *Gröna, Röda, Blåa* och *Gula*. Det vet jag, för på väggen finns det en färg.
(barn på F2)

På F1 hade de som sagt inga specifika namn, förutom på några enstaka. Barnen vi intervjuade hade ingen aning om vad rummen hette, eller om de ens hade ett namn. Vi försökte hjälpa dem med ledtrådar men de kom ändå inte på vad namnen hette.

Däremot intervjuade vi en pojke på F3, där de hade namn på några rum, men där de bytte namn ofta. Han verkade väldigt säker på vad de olika rummen hette, men hans svar var inte riktigt samma namn som pedagogerna ansåg.

Ett rum heter *Farbror*. Det är det här rummet (pekar på *Byggrummet*). Och det här rummet heter *Byggrummet* (pekar på *Trollskogen*) (barn på F3)

På F4, FK1 och FK2 hade de namn på i stort sett alla rummen, och barnen visste också i stor utsträckning vad alla rummen hette. På samtliga tre verksamheter har namnen på rummen varit fasta under en längre tid, så det hade redan från början inte varit några missförstånd för barnen vad rummen hette.

Vi har haft de här namnen så länge jag kan minnas, jag tror att namnen sitter i väggarna, därför är det lätt för barnen att komma ihåg dem.(pedagog på FK2)

8.3.2. Punkt 2: Blir det någon tydlig könsfördelning mellan de olika lekrummen, och i så fall, används rummen olika beroende på vilket kön som är i det?

Under intervjuerna med barnen märkte vi snabbt att de själva tyckte det var könsuppdelat mellan rummen. När de fick frågan om det finns fler pojkar respektive flickor i något av lekrummen fick vi överlag endast ”ja” svar.

Det är alltid bara flickor i *Dockvrån*, för det finns inga pojkar som vill leka där. (barn på FK2)

I det *Stora rummet* vill bara pojkarna vara, vi tjejer tycker inte att det är så mysigt där. Jag menar, det finns ju nästan bara traktorer där inne. (barn på FK1)

Under intervjuerna kom det också fram att namnen på rummet har en väldigt stor betydelse. Barnen präglas mer av vad rummen heter, och bryr sig inte om att kolla vad det finns i dem. Som på en förskoleklass så hade de ett rum som hette *Dockvrån*, men där inne fanns det endast kök, sängar och köksredskap, inte en enda docka. Ändå fick vi det här svaret av en pojke vi intervjuade.

Jag skulle aldrig vara i *Dockvrån*, det är bara tjejer som leker där inne. Det är töntigt och fjantigt att leka med dockor, och det är det enda man kan göra där. (barn på FK1)

Hans svar visar på att han inte ens varit inne i rummet, för då hade han sett att det inte finns en enda docka där, han blev bara påverkad av vad rummet hade för namn.

Likaså var det på en annan förskola ett rum som hette *Byggrummet*, och när vi intervjuade en flicka sa hon såhär.

Jag vill leka med min dockvagn någonstans men tycker inte om att vara i det här stora rummet där alla andra är. Jag: Kan du inte vara i det andra rummet då? (pekar på *Byggrummet*). Nej, där får man bara bygga, du vet, det är *Byggrummet*. (barn på F3)

Att intervjua barn är alltid svårt, ibland kändes det som att vi inte fick någonting alls ur dem. Men en sak var nästan alla barn enade om, det fanns rum som det endast var flickor i, och det var de rum som hette *Dockvrån*, och på de ställen där det fanns ett *Byggrum* el. liknande tyckte barnen att det var ett övertag med pojkar i. Vi återkommer till detta mer i vår diskussion.

8.3.3. Punkt 3: Behandlas pojkar och flickor olika och i så fall på vilket sätt?

På den här frågan var det väldigt roligt att höra barnens svar, för överlag tyckte flickorna att det fanns olika regler, medan pojkarna inte tycktes märka av skillnaden. Vi tror att det beror

på att pojkarna har det lite ”friare” med regler, det är lite mer tillåtet för dem att göra saker än vad det är för flickorna. På så sätt märker inte de av det på samma sätt som flickorna gör.

Pojkarna får leka i *Stora rummet* oftare än vad vi får göra. (flickorna). De får vara där bara för att de behöver skrika mer än vad flickor behöver. (barn på FK1)

Det var även någon enstaka pojke som tycktes ha märkt av en viss skillnad, för en pojke sa såhär:

När en flicka skriker, då blir fröken arg, för flickor får inte skrika, det säger min pappa. Pojkar får skrika för vi blir arga. (barn på F2)

Här verkar det som att det är okej för en pojke att bli arg, men inte för en flicka, men den skillnaden såg inte pedagogerna.

Det var även många barn som inte tyckte att de hade olika regler, att det var samma för alla även om de är pojkar eller flickor. Frågan var nog dessutom lite svår för dem att förstå, för ett barn uttryckte det såhär.

Alla har samma regler, det gör inget om man är som jag (pojke) eller flicka. Fröken säger till alla lika mycket. Fast hon säger lite mer till pojkarna för hon tycker vi stökar, flickorna stökar inte så hon behöver inte säga till dem. En gång var en flicka jobbig, då blev fröken jättearg. (barn på F4)

8.4. Barnobservationer

Här kommer vi att utifrån de tre punkterna sammanställa de vi sett i våra observationer utan att knyta samman med våra egna tankar och värderingar.

8.4.1. Punkt 1: Namnen på rummen.

När vi kollar på de material som vi fått in av observationerna så kan vi se att valet av namn på rummen har en viss betydelse. Det var t.ex. en förskola (F4) som inte hade något namn på ett rum, där lekte olika barn beroende på vad det fanns för leksaker i rummet. Pedagogerna berättade för oss att dem först hade tänkt att det skulle heta *Dockvrån* men att det tillslut inte blev något fast namn på rummet, utan att det beror på vad det fanns för material i för tillfället.

”Barnen förväntas leka med något som knyter an till rummets namn och därför har vi valt att inte döpa detta rum till något” (Pedagog på F4).

På den förskola (F2) där rummen hade namn efter färger såg vi att i det rummet som det fanns byggmaterial i så befann det sig även flickor. Det gjorde det inte i någon av de andra verksamheterna med liknande material.

Ett samband som vi kunde se mellan de olika verksamheterna i observationerna var att i de lekrum som hade fasta namn och där leksakerna inte flyttas runt så lekte barnen mer koncentrerat utan att ”hoppa” från lek till lek och utan att springa mellan de olika rummen i verksamheten. (se bilaga 3, 5, 6, 7)

8.4.2. Punkt 2: Blir det någon tydlig könsfördelning mellan de olika lekrummen, och i så fall, används rummen olika beroende på vilket kön som är i det?

Av de observationer som vi har gjort kan vi se att det blir en uppdelning mellan könen beroende av att de väljer att vistas i olika rum under den fria leken. Pojkar och flickor väljer i regel inte att leka tillsammans under de tillfällen som vi har observerat med undantag på en förskola (F2) där barnen till viss del lekte könsblandat. (se bilaga 3) Precis som pedagogerna sa i intervjuerna med dem så har vi sett att i de flesta förskolor och förskoleklasser så väljer pojkarna att utföra sin lek i de rum som heter *Byggrummet* eller *Stora rummet* där det finns mycket stora tomma ytor, material som går att konstruera med, bilar och traktorer. Av de observationer vi har gjort har vi även sett att flickorna väljer att leka i de mindre och lite mer ”mysigare” rummen där det mestadels finns dockor, pärlor, spel och pussel. Flickorna befann och utförde oftast sin lek nära någon av pedagogerna.

Det märktes tydligt att pojkarna hade en högre ljudnivå i sin lek än vad flickorna hade i sin lek. På nästan alla förskolor fanns det rum som inte används alls av varken pojkar eller flickor, mestadels rum som *Ateljén*, *Målarrummet* och *Köket*. (se bilaga 2,4,5 och 6)

På de förskolor som hade försökt att blanda de leksaker som anses vara flickiga med de leksaker som anses vara pojkiga så blev resultatet bara ”rörigt” och knappt några av leksakerna användes. (se bilaga 2 och 4)

8.4.3. Punkt 3: Behandlas pojkar och flickor olika och i så fall på vilket sätt?

Vi märker genom observationerna att det är mer okej för killar att ha en högre ljudnivå under sin lek än vad det är för flickor. Pojkarna fick springa runt, klättra och hoppa på ett helt annat sätt än vad flickorna fick innan de blev tillsagda att lugna ner sig och leka en mer stillsam lek. Ett exempel på det kan vara när barnen på en förskola hade klätt ut sig till djur och jagade varandra, då flickorna sprang runt och skrek för att dem vara jagade av varandra så var

pedagogerna snabbt där och sa till dem att så fick dem inte göra medans det senare under samma halvtimmes observation var två killar som hoppade i en soffa och var lika högljuda som flickorna tidigare hade varit så kollade bara pedagogen in och gick från rummet utan att säga något till dem.

Tonfallet var en sak vi la märke till under våra observationer. Pedagogerna använder sig av olika tonfall när det pratar med flickorna eller pojkarna. Mot flickorna har dem en mjukare ton och mot pojkarna används en lite hårdare ton.

9. Diskussion

I detta kapitel kommer vi utifrån intervjuer, litteratur och observationer föra en diskussion om vad vi har kommit fram till.

När vi började vårt arbete trodde vi att det skulle vara svårt att sammanställa det och se några samband, men sambanden visade sig vara mycket mer tydliga än vad vi någonsin kunnat ana.

Även här har vi tagit hjälp av punkter för att kunna föra en diskussion utan att det blir för rörigt.

9.1. Punkt 1: Val av namnen på lekrummen, om de har några namn och varför de valt just de namnen.

På en förskola (F2) där rummen hade namn efter färger, kunde vi se i observationen att det inte enbart befann sig pojkar i det rummet som det fanns byggmaterial i, utan även en del flickor. Till skillnad från de andra förskolor och förskoleklasser där det överlag enbart har funnits pojkar i de rummen. Vi kan inte säga om det har med namnet att göra eller om det bara var så det var i den barngruppen jämfört med dem andra som vi varit på men pedagogerna på denna förskola berättade för oss att dem upplevde att det hade blivit en mer könsblandad lek mellan de olika rummen sen dem bytte från de ”traditionella” namnen till de nuvarande. Det kan bero på att när rummen har namn som ”berättar” hur och vad man ska leka där inne, så styr det uppdelningen mellan könen (Helén & Granholm, 2007:37-40). Genom att inte ha könsrelaterade namn på rummen, så kan man därmed undvika att det bara är ena könet som använder rummet.

I intervjuerna med barnen så har det även kommit fram att de inte vill vara i alla rum för att det är ”tjejigt” eller ”pojkit” i just det rummet. Barnen vet inte alltid vad det finns för material i rummen utan tar det för givet eftersom att namnet säger vad som i regel finns där. Ett tydligt exempel som vi tidigare nämnt är när en pojke säger följande till oss:

Jag skulle aldrig vara i *Dockvrån*, det är bara tjejer som leker där inne. Det är töntigt och fjantigt att leka med dockor, och det är det enda man kan göra där. (barn på FK1)

Rummet som pojken pratade om hade inte några dockor. Enligt Wahlström (2003:109) så vet barn i låg ålder vad som anses vara okej för en pojke att leka med för att inte gå över gränsen till att vara ”flickaktig”.

9.2. Punkt 2: Blir det någon tydlig könsfördelning mellan de olika lekrummen, och i så fall, används rummen olika beroende på vilket kön som är i det?

Vi nämner tidigare att de förskolor som hade försökt att blanda de leksaker som anses vara flickiga, med de leksaker som anses vara pojkiga, så blev resultatet rörigt och inget av materialet användes. Enligt Svaleryd (2002:16-19) beror det på att eftersom flickor drar sig till de lugna och lite mer stillsamma rummen, så blir det för stökigt för dem att leka i samma rum som pojkarna. Medans det för killarna blir för ”trångt” att leka i samma rum som flickorna. Flickor präglas till att leka lekar som är relaterade till omvårdnad och relationer (Helén & Granholm, 2007:37-40). I våra intervjuer med barnen så sa flickorna till oss att det är roligast att leka i *Dockvrån* samt att klä ut sig. Det speglade sig även i de flesta verksamheterna på de observationer som vi gjort.

Genom den insamlade data som vi har så kan man tydligt se att det är sällan pojkar och flickor väljer att leka tillsammans. Till stor del beror det nog på att flickor och pojkar präglas till olika intressen, pojkar tar i regel större plats och vill hellre vara i de stora rummen, flickor väljer däremot att vara i de små rummen, där av blir det inte att de leker tillsammans utan de väljer att vara där de trivs (Wahlström, 2003:107–109).

Wahlström (2003:77) skriver att flickor inte vill ta någon större plats för att ”störa” andra i sin lek, därmed undviker de att leka i stora grupper medans pojkarna oftast leker flera samtidigt. Just detta kunde vi se tydligt i våra observationer, på de förskolor där barnen lekte uppdelat så var flickorna oftast två, tre eller fyra stycken. Medans pojkarna var upp mot sju som lekte tillsammans samtidigt. (se bilaga 6)

9.3. Punkt 3: Behandlas pojkar och flickor olika och i så fall på vilket sätt?

På alla verksamheterna vi varit på, förutom ett (F2) där de hade färg-namn på rummen, har både vi och pedagogerna sett en stor uppdelning av pojkar respektive flickor i leken. Pojkarna har, precis som Svaleryd (2002:17) skriver umgåtts i stora grupper, och som Helén & Granholm (2007:34) skriver är aktiva och behöver mer utrymme än flickorna. Pojkarna har i regel befunnit sig i de rum som heter bygggrummet eller stora rummet där det mestadels har varit byggmaterial, bilar, traktorer, ribbstolar, kuddar och madrasser att hoppa på. Även i

intervjuerna så har pojkarna själva sagt att det är det stora rummen som man kan springa i och de rum som man kan bygga i som är de roliga rummen att befinna sig i under den fria leken. Vid en intervju med en kille 5år fick vi höra att det är bara tjejerna som pärlar och ritat så där inne i det rummet kan inte vi killar vara. Vi tycker givet vis att det är synd att det har blivit en sådan uppdelning mellan könen i en så låg ålder och att dem redan här delar in aktiviteter i ”fack” för vad som är okej för en kille samt för en tjej att göra (Wahlström, 2003:110)

I observationerna har det även visat sig att i de flesta verksamheterna har flickorna lekt nära de vuxna, och det fick vi bekräftat genom Svaleryd (2002:16). Där det står att flickor väljer att leka med varandra och väljer även aktiviteter i närheten av de vuxna. (Det var inget som pedagogerna tog upp i intervjun med dem men efter att vi observerat så är det en sak som vi har tagit upp med pedagogerna och då har dem tänkt till och sagt att så är det nästan alltid. Det hade varit kul att vid tillfälle se om det har med pedagogens inflytanden att göra eller om det är på grund av pedagogens val av aktivitet vid den fria leken.)

När vi ser på de intervjuer som vi gjort på de olika verksamheterna så säger båda könen att de inte kan leka med de leksaker som anses vara knutna till motsatta könet för att då skulle alla skratta åt dem. Och precis som Svaleryd (2002:17-19) tar upp så vill barnen inte vara utanför det som anses vara normalt för respektive kön och det har vi fått bekräftat genom de barnintervjuer som vi gjort.

Om man även skall ta in isärhållande samt över- och underordnade av barnen på våra verksamheter så har vi sett mycket av det med. Isärhållandet har synts väldigt väl eftersom att det är mer acceptabelt för pojkar att springa, leka högljutt och stökigt än vad det är för flickorna. Precis som Hirdman (2001:80-85) skriver så passar det sig lite mer att vara pojkflicka än flickpojke, för att visa sig kvinnlig som en man är det värsta man kan utsättas för.

Det över- samt underordnade är lite svårare att se som en observerare som inte känner till barnen sedan innan, men det finns ändå saker som tyder på att det existerar. Till exempel så märks det tydligt om den man intervjuar är en manlig ledare, på sättet han pratar och för sig tyder på att han är en av dem som har hög status och som de andra lyssnar på. I vissa fall var det även så att de andra barnen sa saker som han också hade sagt innan, och det kändes som att de citerade honom, kanske utan att tänka på det själva. Det har även visats eftersom att de rummen som har haft ”pojknamn” har blivit mer status att vistas i, medan till exempel ”Dockvrån” har blivit en förbjuden plats för pojkarna.

9.2. Sammanfattning

Sammanfattningen på det vi har kommit fram till är att det är väldigt många faktorer som påverkar barnen i deras val av lek. Utav det vi har sett så blir barnen påverkade utav namnen på lekrummen på så sätt att de lekrum som har namn som syftar till vad man får göra i rummet, t.ex. *Byggrummet* så tror barnen att det bara är okej att bygga därinne. Likaså blir det fler pojkar i de rum som har ett ”pojktigt namn”, och på samma sätt blir det mer flickor i rummen med flickiga namn.

Något annat vi har sett är även att flickor och pojkar inte leker så mycket ihop, eftersom att pojkarna drar sig till de stora ytorna, medan flickorna håller sig till de små. Flickorna har även en oskriven regel på sig att de skall ge plats åt pojkarnas behov, medan pojkarna skall få sina behov tillfredsställda direkt.

En sak till vi lade märke till under vår tid på verksamheterna är att i de rum där det finns mycket lekmaterial kan det kännas en aning stökigt och blir lätt att barnen går omkring och verkar ha för mycket saker runt sig. På de förskolor och förskoleklasser där det fanns lite mindre material såg vi en bättre röd tråd i leken, och det tror vi beror på att de inte blir översvämmade med material utan tar sig tid att leka med det som finns istället

Förslag på vidare forskning hade kunnat vara en likadan undersökning efter en viss tid på verksamheterna för att se om någonting har förändrats. Det hade även varit roligt att komma överrens med pedagogerna om att jobba med de ”problem” vi kommit fram till att de har, och sedan komma tillbaka efter ett tag och se skillnaden.

10. Arbetsfördelning

All text i vårt examensarbete har vi skrivit tillsammans, även om vi suttit vid varsin dator och skrivit har vi ändå varit i samma rum och kunnat diskutera och komma fram till de bästa formuleringarna. Alla besök på verksamheterna har vi gjort tillsammans och även observationerna. Intervjuerna med barnen har vi delat upp så att vi har gjort hälften var, för att inte göra det jobbigt för dem när vi är två mot en. Trost (2004:46) skriver att om man är två som intervjuar är det viktigt att man tänker på att den som blir intervjuad inte känner obehag eller känner sig i underläge, och därför valde vi att vara en mot en istället. Intervjuerna med pedagogerna har vi däremot valt att vara med båda två vid för att en skulle kunna ställa frågorna medan den andra bara antecknat vad som sagt.

När vi har jobbat ihop en dag, så bestämmer vi vad som skall göras inför nästa möte, och på så sätt har vi jobbat oss igenom arbetet.

11. Referenslista

- Brown, N. (2004). *Gender Equity in the Early Years*. Maidenhead: Open University Press.
- C. Carlsson Wetterberg & A. Jansdotter, (2004) *Genushistoria En historiografisk exposé*. Lund: Studentlitteratur
- Davidsson, B & Patel, R. (2003) *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur
- Davies, B. (2003). *Hur flickor och pojkar gör kön*. Stockholm: Liber.
- Helén, E & Granholm, M. (2007) *På genusäventyr*. Stockholm: Natur och kultur
- Hellman, A. (2010). *Kan Batman vara rosa?* Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Hirdman, Yvonne (2004), *Genussystemet – reflexioner kring kvinnors sociala underordning*, i (red.)
- Hwang, P & Nilsson, B. (2011) *Utvecklingspsykologi*. Stockholm: Natur och Kultur
- Kvale, S & Brinkman, S (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Svaleryd, K. (2002). *Genuspedagogik*. Stockholm: Liber AB.
- Trost, J (2004) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. (Hämtat från www.codex.vr.se den 23 December 2011)
- Wahlström, K. (2003). *Flickor, pojkar och pedagoger*. Kristianstad: Kristianstads Boktryckeri AB
- http://www.skolverket.se/forskola_och_skola/2.3341/utbildningssystemet/2.3352/vad-ar-forskoleklass-1.4216 (Hämtad den 1 januari 2012)
- http://www.skolverket.se/forskola_och_skola/2.601/2.614/vad-ar-forskola-1.4150 (hämtad den 1 januari 2012)
- <http://www.jamstalldskola.se/vad-ar-jamstalldhet/genus-genusteori.shtml> (Hämtad den 1 januari 2012)

12. Bilagor

Bilaga 1

Här är observationsprotokollet vi använt oss av under våra observationer.

Den första rutan längst upp till vänster står det vilken förskola/förskoleklass observationsprotokollet gäller samt hur många pojkar respektive flickor det var på förskolan/förskoleklassen under tiden vi observerade. Rummen står uppgradade lodrätt, och tiden då vi antecknat antalet barn står vågrätt överst i tabellen. Siffrorna står för hur många flickor respektive pojkar som vistats i respektive rum. Den första siffran står för antalet pojkar, och den andra för antalet flickor. Var det till exempel 3 pojkar och 7 tjejer i ett rum kommer det att stå 3/7 i protokollet.

F/FK	0 min	10 min	20 min	30 min	40 min	50 min	60 min
Pojkar/flickor totalt							
Rum:							
Rum:							
Rum:							
Rum:							
Rum:							
Rum:							
Rum:							

Bilaga 2

F1	0 min	10 min	20 min	30 min	40 min	50 min	60 min
8/6							
Ateljén	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
Leklyan	0/0	2/2	0/2	3/0	2/2	0/2	2/3
Rum 3	3/0	3/0	2/2	0/0	1/1	5/3	1/1
Rum 4	4/2	0/3	2/0	2/3	2/3	0/0	3/2
Hall	1/2	2/1	3/2	1/0	0/0	0/0	0/0
Matrum	0/2	1/0	1/0	2/3	3/0	3/1	2/0

Bilaga 3

F2	0 min	10 min	20 min	30 min	40 min	50 min	60 min
10/7							
Röd	3/2	3/2	2/2	3/3	3/3	3/3	0/0
Gul	1/1	1/1	2/1	5/3	5/3	2/3	2/2
Blå	4/2	4/2	4/2	0/0	0/0	1/0	3/3
Grön	0/0	0/0	2/1	2/1	2/1	2/0	3/0
Målarrum	2/2	2/2	0/1	0/0	0/0	0/0	0/0
Matrum	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	2/1	2/2

Bilaga 4

F3 5/6	0 min	10 min	20 min	30 min	40 min	50 min	60 min
Trollskogen	0/4	0/4	0/0	0/1	2/4	1/2	0/0
Byggrummet	3/0	0/0	2/1	3/0	0/0	3/0	3/0
Lilla Huset	0/2	0/2	2/0	2/2	0/0	0/0	2/6
Tvätttrum	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
Matrum	2/0	4/0	0/2	0/1	2/0	0/2	0/0
Hall	0/0	1/0	1/3	0/2	1/2	1/2	0/0
Målarrum	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0

Bilaga 5

De rum som är inom parentes var de ”flexibla rummen”, där namnen ändrades beroende på material

F4	0 min	10 min	20 min	30 min	40 min	50 min	60 min
8/7							
Grottan	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
Ateljén	0/0	0/0	2/2	2/2	2/2	2/3	2/2
Vattenrummet	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0
Stora rummet	1/5	1/5	0/2	0/2	1/2	1/0	1/0
Aktivitetsrummet	3/1	3/1	3/1	3/1	3/1	3/2	3/2
(Byggrummet)	1/1	1/1	1/1	1/0	1/1	1/1	1/1
(Veterinärrummet)	3/0	3/0	2/1	2/2	1/1	1/1	1/2

Bilaga 6

FK1	0 min	10 min	20 min	30 min	40 min	50 min	60 min
13/6							
Lilla rummet	7/0	7/0	6/0	5/0	5/0	5/0	5/0
Stora rummet	4/4	3/4	3/3	2/3	3/5	3/5	3/4
Kärnan	0/0	1/0	0/0	1/1	2/0	0/0	0/1
Lägenheten	2/2	2/2	2/2	3/1	2/0	2/0	2/0
Spelrummet	0/0	0/0	2/1	2/1	1/1	3/1	3/1
Målarrummet	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0

Bilaga 7

FK2	0 min	10 min	20 min	30 min	40 min	50 min	60 min
9/6							
Byggrummet	6/1	6/1	5/0	5/0	6/0	2/0	2/0
Dockvrån	0/5	0/5	0/5	0/4	0/4	0/6	0/3
Samlingsrummet	3/0	3/0	4/1	4/2	3/2	7/0	7/3